

programma

**BUDAPEST FESTIVAL ORCHESTRA &
SACRUM KAMERKOOR &
ESTS FILHARMONISCH KAMERKOOR**

Mozart . Pärt . Bruckner

DESINGEL 30 SEPTEMBER 96

De Munt & Symfonische Orkesten

in samenwerking met het Festival van Vlaanderen . Antwerpen

inleiding door Nicole Van Opstal . 19.15 uur. Foyer

begin concert 20.00 uur

pauze om 20.40 uur

einde concert omstreeks 21.45 uur

teksten Geert Riem

coördinatie DeSingel

druk Kopie Kopij

**Budapest Festival Orchestra &
Sacrum Kamerkoor &
Ests Filharmonisch Kamerkoor**

muzikale leiding Ivan Fischer

Mozart (1756-1791)

Ave Verum Corpus

4'

Arvo Pärt (°1935)

Te Deum

28'

pauze

Anton Bruckner (1824-1896)

Symfonie nr 0, die Nullte

45'

- Allegro - Poco meno mosso

- Andante sostenuto

- Scherzo . Presto - Trio . Langsamer und ruhiger

- Finale . Moderato - Allegro vivace

W.A. MOZART

Ave Verum Corpus K 618

Mozart schreef dit beroemde vierstemmige motet voor de kapel van het kuuroord Baaden (dichtbij Wenen). Vermoedelijk in zijn laatste levensjaar, want toen, verbleef zijn vrouw Konstanze daar verschillende maanden. Het is in elk geval een werk uit zijn laatste periode, want het verenigt allerhande stilistische en esthetische karakteristieken eigen aan de rijpe Mozart: een ogenschijnlijke eenvoud gekoppeld aan een perfecte beheersing van melodie en harmonie, opperste ingetogenheid en overweldigende diepgang van de gevoelens.

ARVO PÄRT

Te Deum

De wind waait waarheen hij wil. Je hoort hem wel suizen, maar je weet niet waar hij vandaan komt of waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die geboren is uit de Geest. (Johannes, 3.8)

Halfweg de jaren zeventig vond de Estlandse componist Arvo Pärt na lang zoeken zijn eigen stijl, die hij tot vandaag trouw is gebleven. Een uiterste beperking van middelen, eenvoud en spiritualiteit vormen er de opvallendste kenmerken van. Naar het Latijnse woord voor klokje ('tinnabulum') sprak hij van 'tinnabuli-stijl': 'Ik bouw met primitieve materialen: met een drieklank, een toonladder, één enkele toonaard. De drie noten van een drieklank klinken als klokken.' Van het publiek vergt Pärts muziek bereidheid om componist en uitvoerder te volgen in wat veel wegheeft van een ritus. Hoewel ze de luisteraar in de eerste plaats in zijn emoties aanspreekt, is de muziek zelf heel beredeneerd. De organisatie van het materiaal is strikt geformaliseerd en heeft meer weg van een computerprogramma dan van een emotioneel betoog. In vocale composities, zoals het *Te Deum*, wordt zelfs het kleinste tekstelement - strofe, zin, woord, lettergreep, interpunctie - in die organisatie betrokken.

"*Te Deum*", aldus Pärt, "was de zoektocht naar iets dat voortdurend wegglipte, naar iets dat al lang verloren is of nog nooit gevonden, de zoektocht naar iets waarvan wordt aangenomen dat het niet bestaat, maar dat toch heel reëel is in onszelf en zelfs buiten ons eigen bestaan." De religiositeit wordt in het *Te Deum* geëxpliciteerd door de liturgische tekst, die door Pärt op een persoonlijke manier benaderd wordt: "Hij is samengesteld uit eeuwige waarheden. Voor mij is hij als het panorama van een bergketen in zijn onwrikbare rust.

De Zwitserse kunstschilder Martin Ruff vertelde mij ooit dat hij bij helder weer wel meer dan twintig soorten blauw in de berglucht kon onderscheiden. Meteen begon ik die 'blauwe' bergen toen ook te horen."

Onwrikbare rust is ook wat van het *Te Deum* uitgaat. Een geluidsband waarop een windharp te horen is, zorgt voor eindeloos lange, statische pedaalklanken (re en la). De snaren van de windharp worden door de wind tot trillen gebracht. Net als de geprepareerde piano verrijkt de geluidsband het kleurenpalet van het orkest, dat verder enkel uit strijkers bestaat. Het koor wordt opgesplitst in drie groepen: een vrouwenkoor, een mannenkoor en een groter gemengd koor. In zijn verlangen om het tijdelijke te overstijgen heft Pärt geregeld het tijdsgevoel in zijn melodieën op.

Te Deum (1984-1986)
Alfred Schlee gewidmet

Te Deum laudamus:
te Dominum confitemur.
Te aeternum Patrem, omnis terra veneratur.
Tibi omnes angeli.
Tibi caeli et universae potestates:
tibi cherubim et seraphim
incessabili voce proclamant:
Sanctus, Sanctus, Sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra
maiestatis gloriae tuae;

Te gloriosus Apostolorum chorus,
te prophetarum laudabilis numerus,
te martyrum candidatus laudat exercitus.
Te per orbem terrarum
sancta confitetur Ecclesia.
Patrem immensae maiestatis:
venerandum tuum verum et unicum Filium;
Sanctum quoque Paraclitum Spiritum.

Tu rex gloriae, Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu, ad liberandum suscepturus hominem.
Non horruisti Virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo.
aperuisti credentibus
regna caelorum.
Tu ad dexteram Dei sedes,
in gloria Patris.
Ludex erederis esse venturus;

Te ergo quaesumus.
Tuis famulis subveni.
quos pretioso sanguine redemisti.
Aeterna fac cum sanctis tuis
in gloria numerari.

Salvum fac populum tuum, Domine,
et benedix bereditati tuae.
Et rege eos.
Et extolle illos usque in aeternum.
Per singulos dies benedicimus te:
et laudamus nomen tuum in saeculum.
et in saeculum saeculi.
Dignare, Domine, die isto
sine peccato nos custodire.
Miserere nostri. Domine. Miserere nostri.
Fiat misericordia tua. Domine, super nos,
quemadmodum speravimus in te.
In te, Domine, speravi:
non confundar in aeternum.
Amen. Sanctus. Sanctus. Sanctus.

ANTON BRÜCKNER

Symfonie in d, "Die Nullte"

Als organist genoot Anton Bruckner een faam die hem als symfonicus ontzegd bleef. Nochtans zouden uitgerekend zijn symfonieën het grootste respect afdwingen bij latere generaties. Bruckner was een eenvoudig en bescheiden componist, die vaak aan zijn eigen kunnen twijfelde. Wenen, waar hij in 1868 tot hoforganist en professor aan het conservatorium werd aangesteld, was er ook de stad niet naar om zijn zelfvertrouwen op te vijzelen. Zijn sociale contacten met de plaatselijke "beau monde" verliepen stroef. Ook de lokale muzikanten - Eduard Hanslick voorop - sabelde hem meedogenloos neer. Omwille van zijn uitgesproken sympathie voor Richard Wagner werd hij in het kamp van de modernisten ingedeeld en veroordeeld. Slechts de volgehouden inspanningen van dirigenten als Mahler, Nikisch en Richter konden het tij doen keren. Het succes van de 7de Symfonie zorgde in de jaren 1880 voor een onverhoopte doorbraak. Met elke nieuwe bijdrage probeerde Bruckner zijn ideaalbeeld van de symfonie iets dichter te benaderen. Tegenstanders verweten hem om die reden dat hij negen of tien keer hetzelfde werk componeerde. Zijn perfectionisme uitte zich ook in de talrijke herzieningen die hij van de meeste van zijn composities maakte. Alleen zijn allereerste symfonie, geschreven tussen 1863 en 1865, vond hij de moeite van het herwerken niet waard. Tijdens zijn leven liet hij niet toe dat ze werd uitgevoerd en in 1895 deed hij ze definitief af als "waardeloos, niet meer dan een probeersel". Toch kreeg hij het niet over zijn hart de partituur te vernietigen, zodat het werk later alsnog werd opgevist en in 1924 als Die Nulle werd uitgevoerd. De meningen over de artistieke waarde ervan liepen uiteen en varieerden van "een geniaal wonder van de Germaanse kunst" tot je reinste rommel. Veel van wat Bruckners latere symfonische werk

zou typeren, zit hier in de kiem verval: de "blokken"-orkestratie bijvoorbeeld, vergelijkbaar met de registers van een orgel en de drie in plaats van de traditionele twee thema's in de sonatevorm. Maar zoals uit het overigens zwaar bekritiseerde Andante - een soort symfonisch gebed, gebaseerd op een lyrische koraalmelodie - blijkt, zijn er meer dan enkel documentaire redenen om deze symfonie niet zomaar naar de papiermand te verwijzen.

Geert Riem

Ivan Fischer / © Philips

Ivan Fischer

De internationale carrière van Ivan Fischer ging van start toen hij op 25-jarige leeftijd de Rupert Foundation Conducting Competition won. Hierdoor werd hij door alle belangrijke Britse orkesten uitnodigd om te dirigeren. Ivan Fischer werd geboren in een muzikale Hongaarse familie en studeerde piano, viool en cello in Boedapest. Hij zette zijn muzikale studies verder in Wenen, waar hij zijn diploma behaalde in de beroemde dirigentenklas van Hans Swarowsky. Hij vatte interesse op voor oude muziek en werkte nauw samen met Nikolaus Harnoncourt als clavecinist en dirigent.

Naast zijn positie als muzikaal directeur van het Budapest Festival Orchestra is Ivan Fischer momenteel de belangrijkste gastdirigent van het Cincinnati Symphony Orchestra. Eerder was hij aangesteld als muzikaal directeur van de Northern Sinfonia (1979-82) en muzikaal directeur van de Opera van Kent (1984-89).

Ivan Fischer is een veelgevraagd gastdirigent bij talrijke Europese orkesten, waaronder de Berlin Philharmoniker, Koninklijk Orkest Concertgebouw Amsterdam, London Symphony, Israel Philharmonic, Bayerischer Rundfunk Orchester, Westdeutscher Rundfunk Orchester, Orchestre National de France, Chamber Orchestra of Europe en Orchestra of the Age of Enlightenment. In Noord-Amerika heeft hij talrijke orkesten gedirigeerd, waaronder de Philharmonie van Baltimore, Montreal, Pittsburgh, Chicago, Toronto, Los Angeles, St. Paul Chamber, St. Louis Symphony en San Francisco Symphony orchestras.

Op het vlak van de opera dirigeerde Ivan Fischer de English National Opera en Royal Opera House, Covent Garden en ook de opera's van Parijs, Zürich, Frankfurt, Boedapest en Stockholm. Hij dirigeerde ook de Weense Staatsopera in verscheidene Mozart producties. In november 1994 dirigeerde hij een zeer succesvolle productie van *Le nozze di Figaro* in de Opéra de Bastille en hij werd daar opnieuw uitgenodigd voor een nieuwe productie van *La clemenza di Tito* in het seizoen 96-97.

Ests Filharmonisch Kamerkoor

Het Ests Filharmonisch Kamerkoor werd gesticht in 1981 door artistiek directeur en chef-dirigent Tõnu Kaljuste. Het koor is de professionele opvolger van het amateurkoor Ellerhein, dat in 1966 werd gesticht door Heino Kaljuste. Het Ests Filharmonisch Kamerkoor werkte met vooraanstaande gastdirigenten zoals Sir David Willcocks, Paul Hillien, Helmuth Rilling, Claudio Abbado en Anders Öhrwall.

In 1991 won het drie gouden medailles tijdens de Takarazaka Kamerkoor Wedstrijd in Japan, zowel in de categorieën vrouwen- en mannenkoor, als in de categorie gemengd koor. Het kreeg er de Grote Prijs bovenop.

Het koor maakte tournees door Europa, Canada, Australië, de Verenigde Staten en Japan. In 1995 trad het op in het Pärt Festival in Moskou en Londen. In november voerde het *Forgotten Peoples* van Tormis uit in het hoofdkwartier van de Verenigde Naties en het *Te Deum* van Arvo Pärt in Lincoln Center in New York en elders in de Verenigde Staten;

Het repertoire gaat van Gregoriaans tot hedendaags. Onder de CD-opnamen noemen we *Forgotten People* van Velja Tormis, het *Te Deum* en *Litanie* van Arvo Pärt, en het *Requiem* van Erkki-Sven Tüür.

Budapest Festival Orchestra

In 1983 toen de dirigent Ivan Fischer en de pianist Zoltan Kocsis beslisten om een nieuw symfonisch orkest op te richten, had niemand kunnen raden dat dit het begin was van een van de meest succesvolle en opwindende muzikale avonturen zowel in Hongarije als op de internationale podia. In het begin gaf het Budapest Festival Orchestra een maximum van vier of vijf concerten per jaar, maar in 1992 werd het aangesteld aan permanent orkest van Budapest, de hoofdstad van Hongarije. Vanaf dat moment werd het orkest door publiek en kritiek beschouwd als de ware erfgenaam van de muzikale tradities van Hongarije en Centraal Europa, dat deze wortels een nieuw dynamisme en verjonging zou geven. De nauwgezetheid waarmee het zijn concerten voorbereidde zorgde voor nieuwe standaards in de concertzalen van de wereld van de klassieke muziek.

Nu, dertien jaar later, is het Budapest Festival Orchestra een van de meest gevraagde ensembles binnen de internationale muziekscène. Het orkest is een welkome gast zowel op vooraanstaande muziekfestivals in Salzburg, Luzern, Parijs, Londen,... en in de belangrijkste concertzalen, van de Musikvereinsaal en het Konzerthaus in Wenen tot Carnegie Hall in New York, Théâtre des Champs-Élysées in Parijs en het Concertgebouw in Amsterdam. Het orkest werkt regelmatige samen met artiesten van wereldklasse zoals Sir Georg Solti, Edith Mathis, Sandor Végh, Yehudi Menuhin, Gidon Kremer, Andras Schiff, Eliahu Inbal, Marek Janowski, Agnes Baltsa en Martha Argerich. Ook de operaprojecten van het orkest oogstten succes - Così fan tutte 1992, Idomeneo 1993 en Turco in Italia dat in 1996 in Parijs wordt opgevoerd. De serie van drie concerten ter herdenking van de vijftigste verjaardag van de dood van Bartok werd tijdens het seizoen 1995-96 niet alleen in Boedapest uitgevoerd, maar ook in New York, Parijs, Keulen, Frankfurt en Brussel; Om een veelzijdige artistieke ontwikkeling van zijn muzikanten te verzekeren, organiseert het Budapest Festival Orchestra ook een serie kamer-muziek concerten, een jaarlijks zomerfestival barokmuziek, en concerten voor kinderen. Er werd ook een eigen post-graduale orkestacademie voor de eigen muzikanten opgericht.

Kamerkoor Sacrum

Het Kamerkoor Sacrum werd in 1989 opgericht door jonge musici die opnieuw kerkmuziek wilden uitvoeren, die in Letland vijftig jaar lang was gebannen. De Renaissance en de barok maken het leeuwendeel van hun repertoire uit. Daarnaast komt ook de 20ste eeuw aan bod. Sinds 1994 legt het koor zich bovendien toe op de 19de eeuw. Voor de uitvoering van Dido and Aeneas van Purcell kreeg het kamerkoor Sacrum de Grand Prix van Letland. In 1995 kwam The Fairy Queen aan bod, een werk dat het koor in 1996 mocht uitvoeren in het theater van Versailles. Het koor werkte samen met buitenlandse dirigenten als Michael Proeter en Evelyn Tubb. De vaste dirigenten zijn Andris Veismanis en Martine Klisans. In 1994 won het koor met een opname van Liszt's Via Crucis de grote prijs in een wedstrijd van de Budapest Liszt Association.

Verdere concerten in deze reeks:

Rotterdams Philharmonisch Orkest

muzikale leiding Bernhard Haitink / soliste NN, sopraan

Benjamin Britten *Les Illuminations*

Dimitri Sjostakovitsj *Symfonie nr 4 opus 43*

ism. Concertvereniging Conservatorium Antwerpen

met steun van de Vlaamse Regering

kaarten 1250, 900 F (-25/65+ 900, 700 F / -19 jaar 250 F)

woensdag 20 november 96 . 20 uur . Blauwe zaal

Symfonieorkest & Mannenkoor van de Munt

muzikale leiding Rudolf Barshai

solisten Eldar Aliev, bas . Alexander Madzar, piano

koorleider Renato Balsadonna

Wolfgang Amadeus Mozart *Klavierkonzert nr 18 KV 456*

Dimitri Sjostakovitsj *Symfonie nr 13 'Babi Yar' opus 113*

kaarten 950, 700 F (-25/65+ 700, 500 F / -19 jaar 250 F)

zaterdag 22 februari 97 . 20 uur . Blauwe zaal

Symfonieorkest van de Munt

muzikale leiding Libor Pešek / solist Anatol Ugorski, piano

Bedrich Smetana *Sarka uit 'Ma Vlast' Mijn Vaderland*

Sergey Prokofiev *Concerto nr 2 voor piano en orkest opus 16*

Antonin Dvorak *Symfonie nr 8 opus 88*

kaarten 950, 700 F (-25/65+ 700, 500 F / -19 jaar 250 F)

zaterdag 12 april 97 . 20 uur . Blauwe zaal

Gemeentekrediet

Nationale Loterij

AGFA

DeMorgen

deSingel wordt betoelaagd door de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie Antwerpen

deSingel

HOOFDINGANG EN BESPREEKBUREAU

Desguinlei 25 . 2018 Antwerpen
tel. 03/248.38.00 . fax 03/248.28.28

ADMINISTRATIE

Jan Van Rijswijcklaan 155 . 2018 Antwerpen
tel. 03/244.19.20 . fax 03/244.19.59